

ქვა-ცეცხლად დაქარაღებულია ამ ქალის ცოდვით. ორი ღღე და ღვე განწყვეტ...

ჰქიდავს: მებრუნების ქუთაში კაცს არ გავიწყდება, ისეთი უსუფ...

გონად: ამ ცოტა ხანში გორაში კინტრების რიცხვი იმდენად იმა...

ამ ცოტა ხანში ერთი კიდევ ფრადი საყურადღებო ამბავი ხდება...

მული თვისია *). წინადა, როგორც სხანს, შევიღოთ ვასკოვს ცალ-ცალკე...

ყმს, ვარდა ამ გვიღ-გამოყიდისა, ქალის ამ თვისად (20) აღივინდენ, ავ...

6) კანონმა აუკრძალა ოპლების ძალიად წყევანა სახლში მოსამსახურედ.

1) შარდ. ცხოვრება მეფე გიორგი მე-III. 2. იოსელიანი, გვ. 130. 2) რუსული შტურმ დიდმა ავროლა გს...

სწავლებლო სემინარიის მხრიდან ისერია. ექვი აქეთ, ვითომ სემი...

კარგი იქნება პოლიციამ შესაბამისი ღონისძიება იხმაროს და არ დასტო...

ვახტანგი სკოლაზედა ყმისთვის პოპოტრული უფლება მიიღებინებინა და იმის ნებაზედ დაეყენებინა მოახ...

1) ვახტანგის გან., § 203. 2) დანტურალბი, გვ. 32. 3) რ. პ., 48. 4) რ. პ., 85. 5) რ. პ., 79.

და აღების საბუღარი და ენლა, რადან ჯარისკაცები დადგნენ, კ...

ს. ხოსია: 23 წარსულის თთივი საყურადღებო და სასიოარი იქნე...

მოართვა ბატონზედ ჩივილის უფუფა (8) კანონმა მისცა კონერბი უფ...

საკანონად სხანს, როგორც ვაღბორუნდ და აღმოუხერხა კეთილი მხარე...

1) ვახტანგის გან., § 258 და Общай, 71. 2) ვახტ. კან., § 52; ალბუღ., § 78 და ვახტ. კან., § 256. 3) წარმოვა არაფერი...

* სოფ. ხორგა (ზუგდიდის მაზრა) ჩვენ, სორგოვს, მარნაფლი სი...

* იქიდავს: არა ერთხელ ყოფილა ვახტე, იფრიაში* დაბეჭდილი...

* 29 მთავრეს ქალის ექმნა რუსეთში დათვლითარ ქალის დექმნა, სას...

* იხვე დღეს მტკავრში დაიწყო ხანაპის დროს ვოლკოვი, რომლის ვინაობა...

* იხვე დღეს „დროუა“ № 145 მეზ.

ამისი დადგინებანი ყმის შესახებ, ერთი მხელი უარ-ჰყოფდა იმას, რაც...

1) ვახტ. კან., § 231 და ალბუღ., § 78. 2) ალბუღ. კან., § 77; Общай, § 72. 3) ვახტ. კან., § 201; Р. პ., 108; Brosset. Introd., 82; შარდ. АДМТ, Шонтович, გვ. 221. 4) ვახტანგის გან., შესავალი.

შუილში დაეწინა სასაქურდოდან გადადგარს პოდპირვის გრესპირის. გრესპირის ც...

* 28 მთავრეს, მერვე განყოფილებაში ბატონ ტურ-სარქილის დუხანდასა ნა...

* 30 მთავრეს, ვარს, ოღგან ქანს, პოდპირვის ცოდვის სარქილის მამულში, ჩამოიქცა ქურხანის ფარდული, რომლის...

* 30 მთავრეს ქალის ექმნა მალაშვილმა პოლიციის თანდასურებით და...

სხი სიღნაღი პატივად

ბეგრის არ ენახებოდა ეს ბუნებისაგან უზენად დაჯილდობებული და კვლუ...

ამ ქვეყნის უზთავრესი სამკაული მარტვილი, წმინდა და მსუბუქი ჰევა...

ამაობს სუფუღებელი. იგულთ და და ფულის-მოდგინეთ და რომელიც გენებოდა და უზრუნველ გინდესთ...

1) ვახტ. კან., § 201; Р. პ., 108; Brosset. Introd., 82; შარდ. АДМТ, Шонтович, გვ. 221. 2) ვახტანგის გან., შესავალი.

აღტაცებით უცემს გულად და მისი ხარბი თვალთი მიანიჭებს ცერა ძღვედა იმის ყურებით. წინაშის სოფლებს თვალ-გადაუწვდელი ენახებოდა აქეს. ეს აუარებელი ენახები დაბინა შორიდან ტყე ჰგონია. წელს ენახებს ძლიერ სამხედროთა ცხსა, ნაგარ-მადეაუ რომ არ მოსდებოდა. თუმცა ვაზუბებაც ადრე დაიწყო ლაპარაკი და რჩევა, რომ ხალხს დროითი გამოეწერა ენახისათვის საჭირო წამალი და იარაღი და დროითი გეგმით პატრონებს, ზოგიერთი გულ-შეშინებულნიც გულ-მოდინდენ ჰქადაგებდნენ: «ენახებს ვეწმალეთ, თორემ უშასველი დარჩებითო», მხარამ, არა თუ უფრო გულმობაძს, უმეტეს ნაწილს თავდაზნებულობისა ანა სჯეროდა, თუ ვაზს სატყეარი გაუწვდნა ოდესმე, და თუ გაუწვდნა ვაზი, გაუწვდნა არა სატყეარი, არამედ «ღეთის ნებათა» და განგებულენითაო. ენახის წამლობაზე რომ ლაპარაკი ჩამოგვედოთ, თამაძი ვიხსენებდნენ: «ღეთის წინააღმდეგობა არა ვინ არ შეუძლიან და ეგრეაღა თქვენი წამლობა, ღეთის წინააღმდეგობის მოგანილია ქვეყნის მოსატყუებლად» და სხვადასხვა.

რასაკვირველია, ამ დღე უმრავლესობის უმეტესობა ახლა ვიამარჯვებოდა და ვაგვეცილო ჰქონდა, რათა ორთა-ორთა შეგნებულსა და მკობლენ კაცებს ბურთის სწილი პირში, ვიდრე ჩვენი თანამემამულე პატივცემული აჯრონობი ბ. ნინიანიშვილი არ მოვიდა და პატივცემულნი და მუქიანი არ დაუწყო წამლობა რამდენსამე ენახს, რათა უფრო ხალხი და მითან ერთად ის უფრო მოიხილოთ და გერწმუნებინა, რომ ვაზი არის სხვადასხვა სენით ავადმყოფი და ამ ავადმყოფობას აქვს თავისი მოსარჩენი წამალიც, როგორც ციკებს ქინძრისა, და რომ ეს წამლობა ღეთის საწყენი და საწინააღმდეგო არაერთი არ არის, პირ-იქით, თუ არ უწამლებენ, ის იქნება ღეთის წინააღმდეგობა, რადგან ენახი სრულიად დაუწმუნებელი და ღეთის შესაწარავი შედაშუც აღარ მოუფათი.

ინა და წინ, რასაკვირველია, ბ. ნინიანიშვილის წამლობას შორიდან უცქიროდნენ და დასცილობდნენ, მაგრამ ბ. ნინიანიშვილი არ შეუშინდა იმთა ხარხარსა და დაცივებსა და, პირ-იქით, ერთი-ორად მიმეტებულის მანეთით შეუდგა თავის წმინდა მოვალეობის შესრულებას და მართლაც სკობდა და იმედი არ გაუტყუებდა. ცოტა ხანს შემდეგ მთელს მიდამო ენახებს მოეცა მოლოდინი, შემდეგ ისე დააყარა ნაკალი, როგორც პე-შვით შეყრილა. ხოლო ინანიანიშვილის წამლობა ენახებს ეგრე მიეცა ვერცერთი ვაზის სენი და როდესაც სხვა ვაზ-შემო ენახებს ფოთლები დაუფრიალდა და დაუწყებდა მიღებოდა და პატარა მუცხებიდან მარცხელის ცქირით ალით ციკნა დაიწყო, იმ დროს ბ. ნინიანიშვილის ნაწილს ენახებს ლუთრა ფილე ვაჭრები და ღარი და არც ერთის ფოთალს ფერია არა ჰქონდა შეშლილი და ფოთლებით დაწარბაქებული მტკვინი-მტკვინი ეყარა. შორიდან მაშინ დარწმუნდნენ, რომ წამლობა ლუთრის წინააღმდეგობა არ არის, არამედ უმბოდა ყოვლად შეუძლებელი ვაზის არსებობაო. ზოგი თავდაზნებულნი მაშინვე დაუცურდა, გამოიწვიეს ბ. ნინიანიშვილის რჩევით წამლები და საჭირო იარაღი და შეუდგნენ თავიანთ ენახების წამლობას,

მაგრამ ეს წელს ცოტა გვიან მოუვლიდათ (თბათვის ნახებრიდგან). საკულოდ, იმედიანად შეუდგნენ ვაზის წამლობას მოსავალი უკეთესი მოუვით და კახეთში კვლავ გაიხსნა ხმა:

ღეთიო ვაჭრო, ვარ შენი მსმელი გინდ თუარა აყო, გინდა წაოთლი!

სანაწავ-სათესიც ფრიად უხვად აქვს ამ სოფლებს, ხოლო წელს ჰირნახული ერთობ ცოტა მოუვლიდათ. წრე-ვანდელი და უსურულელებმა წყობებმა მთლად დაავო ძირს ყანები, ალა და მარცვლი დაუქარაფშუტა. წელს აქ მოლოდინის მესამედიც არ გამოსდის ჰირნახულს.

ბევრმა თეთვაც ვაიბა ყანები, რადგანაც ისე იყო დაქარაფშუტებული, რომ დაღუფვის ფსიც არა გამოუვლიდა-რა.

როგორც ქიხის, ისე ამ ზემო სოფლებსაც ახირებულ მხენ მუშა გლეხ-კაცობა ასხია, რომელთაც გასურული და აქვთ ხაზთარ-ხაზებულები, დღე და ღამე, ამათ გვერდით ამოსდგომია შრომით დაუღალავ დედაკაცობა, რომელიც ყოველს სამუშაოში (გარდა დახვისა) მხარ და მარ მიჰყვება ქმარს. ზოგში კიდევ აქარბებს მამაკაცობას, მაგ. ვაჭრობაში, აქაური დღე-კაცობა საზოგადოდ ხალხისთვის მისდევს ვაჭრობას. აქაური დედაკაცი ასობითა და ათასობით ეხილებიან ყოველსავე სოფლის ნაწარმოებს სილნაღში და მამაკაცებზე უფრო მხნე და გამჭრიახი მძიყეთი საქმე ბაზრობისა. გამჭრიახი და შრომის მოყვარე დედაკაცი არ ერთდება ჯაფას და იმ საზოგადოებას (დაიანა სევაქიორი აღწინადა; როგორც ბაქურციხეა (17 ევრისა). ზოგს სახედრით მიჰქვს სოფლის წინააღმდეგობა დასასყიდად და მომეტებულს ზურგიით, ისინი დილით დაშინად გავეზარებინან, გაივლიან ჩვიდმეტის ევრის მანძილს, ვაჭილიან, თუ რამ სჭირდებათ ბაზარ ადგილას, იყიდან და შეუღობისა, ან ცოტა გვიან ბრუნდებიან შინ და დაუყოვნებლივ შეუდგებიან სოფლის მუშაობას. ვარდა სხვა მუშაობისა, დაუღალავად მუშაობენ ენახში. ბევრჯერ მამაკაცი შრომად სხელსა და თიბ-ვაში მიხებარება, დანარჩენ საქმეებს უსისიერად შემეშუშებელი ვაზისა შრომად დღედაც კობდა.

ჯერ მართა როგორ შერემეტრევის ზეარში (პარდანაში) მთელი ზაფხული, რაკი უმუშაო და იწიყება, შამოდგომილი ყოველ ცისმარე მუშადღეს ორას დედაკაცად მუშაობს. თითოეული მათგანი ორ ახაზამდის იღებს დღეში.

აქაური გლეხობა ქართლის გლეხობაზე გაცილებით მკიცრული, გამჭრიახი და ჩასანალი, მაგრამ განსაკუთრებული ეს არის, რომ ამისთანა ბუნებით მემკვიდრე მხარეში ასეთი მხნე და დღე და ღამე მუშაობისაგან მოუღალაობა ხალხი განსაკუთრებულ სიღარიბეშია ჩაიციენულიყ. მიხეში ამათის სიღატაკისა, ჩემის აზრით, უნდა იყოს შემდეგი:

ა) ვარდა ათასის ბევრისა და უთანასწოროდ ვაჭრობის სახეობაში ვარდასანაზისა, უმეტესი მათგანი დროებითი ვალდებულები გლეხია და, როგორც ყოველგან ჩვენს საქართველოში, ისე აქაც ბატონსა და ნაკვეთს შორის დაუსრულებელი წიწვად-გლეჯა და სპივიარია!..

ბ) უმეტესი ადგილი და მთლად ტყე

საბატონოა. მეტად მაკრებდ ეტყობა აქაური მებაბური გლეხ-კაცობას. აქ ყველას კარვად ახსენის შ. მამარწყუნელი ამაზე, როდესაც ერთი მებაბური თ. ე. — მე დაუხვდა გზა-შარაზე ამ ორის წლის წინად ერთ კარდანახში მებაბურებელს გლეხს, რომელსაც სახედრით ორი კონა ფინი მიჰქონდა, დაუწყო კეთილ ბეგვა: «მე ფინი უფოლდ ჩვენის საგური ტყიდან იქნება გამოტანილიო» და მანამ არ მოეშვა გლეხს, სანამ ყველგით სული არ გასტრა და საიქიოს არ გაისტუმრა. ეს ამაზე ზარიით მოვიფინა აქაურობას.

გ) უმთავრესი მიზეზი სიღატაკის მართვის გლეხობის სოციალის არის სიღატაკის ჩარჩო-მოკიეთი შემოხვევა. ამითგან ხომ მთლად ნაწილი აქვს გამოვლული აქაურობას. ძნელია შეხვედებით იმისთანა გლეხს (გარდა ქიხისა), რომ ამ გვარ-მოგვარე ხელში არა ჰყავდეს დაღუფული.

გვაჯიციებთ კრებში ჩამდგარმა მოვაჭრემ არ შეიძლება ერთხელ მანინე არ მოასწაროს ვაჭრობაში თავის მსგებრელ გლეხს. მოვაჭრე მანინე შეათრევს გლეხს ნატარისში (ისე ტყუილად, თორე არ საჭიროა, ნათლიმამ, ჩვენ შორის ქალაქისა თქმით, ჩაითრევს და ჩამოართმევს თავის გულს საჯერო ენუტუბო კეთიო? გაჭედდის ქალაქს და მიაჩნებებს მკორეოდენს ფულს, მაგრამ იმისთანა სარგებლობით კი არ გვერისნათ, როგორც აქ არის მანინე ათი შაური, ან მანინე მანინე? არა! აქ ისეთი წესი აქვთ შემოღებული, რომ მანინე ათი შაურიდან, ოცმანინე თამისუნდა გამოართვის სარგებლობით. ან როგორია?

მოვაჭრე აძლევს თითო თუმანს, ან თუ ვაჭარი თომეტ მანის თითო საბალენ (მე ჩაფთა) ღვინოში და იცემაღს, ღვინო, რომელიც ვაჭრებმა საბალენ არა ნაკლებ ათის თუმანისა და ხან ოც თუმანადც პარობა დახვარის ხოლმე ოთხი-ხუთის წლით შესაბრებობთ ამ ნაირად:

...ამა-დაამ წელსა და თოფისა მე აქვდა-ქმ მსობრებს გლეხს... მოგვიღეურ... ასაჭურის სახალხისა დიდი რაჯერა თუმანად, რომელიც ამ თოფით მოიღვე მოვლე ვარ მსობრეთი ათი საბალენ ღვინო ჩავაბარო... ხუთის წლის განმავლობაში ჩემის საუბარის ვინმეგებდა (მოგვიღებ). შევიპოო ქაღირი კარგად, როგორც ორი და სამი კაცი მოიწონეს... რასაც დახასია, სულ თუმან, ასაჭურის, გვეუფინო, მე არა მიქვს ერთის ევრისაგან მოგლეფის ნება ჩემს სასარგებლოდ. და-გზარდი დარწმუნე, გაცივებში მჭვერი, დაჯიჭურე და დაჯიჭურე. და თუ ამ წინს (ხუთის წლის) განმავლობაში არ დავდებ ჩემს ვინში ათი საბალენ ღვინო, მაშინ საბალენში ათათი (ან თუმანმეტ-თუმანმეტი) თუმანი გადავიხდამ და სხვა.

აქვე ართმევენ მეორე ქალაქს უფრო ღირს ვაჭარისა, ვინც ორბა ვითი რამ დააკლოს შემუშავენას ან ერთი მტყენი მოჰკლავს გლეხმა და სხვა ამ ქალაქით იმის ყოველ დღე შემოდის დავის აშლა და გლეხის დაღუბა. ამ გვარის პირობებით ცეკრის, როდესაც ოც თუმანი დღინო-თი თუმანს აძლევს მოვაჭრე, მაგრამ რომ ამ პირობის დასაყრდენობად, კიდევ ჯანი ვაჭარდეს! საქმე ის არის, რომ ხშირად ათის საბალენს ვაჭარი ოცსა და ოც და-ათი საბალენს ახვედრებს და უხდებელი გლეხი კიდევ ვერ იხსნის იმათის ბრკალდებდგან თავს.

პოეტმა დღე ხანია გამოისტევა

«დემეტრეს» პირით გლეხების ხანით ვარა:

ვაჭრო, ნუ ხარ ბოროტი, დღეც მე შენს ჰქვამა; გუყო, რად ვაინო ვაგზად; ატყეხნით შენ ამ თუ წელსა...

გყო, რა გინდა, რას მეფინ, ხომ მოგე შენა ახა? მიაღე თაგნი და ვაგნი? — განს თუ დასაძრასა...

მაგრამ კვლავ რომ მოგვიცი, ჩავგანსადე სულსა, მეორედ რადაზე მართე, რადაზე მიჭერ უკლამა?!

შემოქმედებ ნათლათ? რადაზე დაჭმე მირინა? ჩემს სახლ-გარი ვაგინდა სადა შეროს-სადირინა?!

მე უსწავლელი ჩამიგდე, სულმა დაჭრე, მეგავე, ბოჭყალეებით სახლ-გარი ამავეს, ვაგინდა?

თუმანში ათი თუმანი აქი მოთქვლივე წველო! მეორედ რადას მადგებ, ჭარბათ შეიძიეულო?!

შეოაღურებ

უცხოეთი

ინგლისი. დიდ-ძალი საჩუქრები მიუღიეთ გლადსტონსა და იმის ცოლს იმის ვაშო, რომ ამ ბედნიერმა ცოლ-ქმარმა ელზასანს ვაგინდა დღეს ესრედ-წოდებული ოქროს ქორწილი, ანუ მე-მს წელიწადით თავიანთ ასულ-ქმარისა. არც ერთხელ წინად ცოლის თანაგრძობითა და სიყვარულით არ მიჰგებნია ინგლისის ერი და საზოგადოება დიდებულ ორატორს, შეუღლებულს მიწისტრს და მრისანვე მეთაურს მთავრობის მოწინააღმდეგეებისასა, ამბოძს ერთი ბელგიური ვაჭიტი. ქვეყანას რომ იმის აზრები და შესწავლებია არა სწამდეს, მანინე მისი ხნიერობა აკვირებდა, მისი სიკაცობითი ასევე ჯან-საღობა, მისი ენაწილი გუ-ლო, რომელიც უმრავლეს წლოვანებს და უმწიარად შესტყვის სიყვარულს. იმავ 1839 წელს, როცა ეი-ლომე გლადსტონმა იქარწინა, ვაჭარი დაიწვიეს ავრეთეფ ღარიბედა პალმენს-ტონმა და დიზრაციონ. ესენი მიიცილდნენ და გლადსტონი ჯერ კიდევ კარვად პარის და სრულიად არა დაკლებულია ამის გენიოსობას, რომელიც ჯერ კიდევ თავს იჩენს ლიტერატურასა და პოლიტიკაში, ფილოსოფიისა და ისტორიაში, ერთხელ რადაზედაც ასე უსასუნა გლადსტონმა ერთს მწერა, რალს:

— დიად, საბუთი მიქვს, რომ ჯერ კიდევ სიკაცსულ ვინდამო. მე მართა ის-ი არა მინდა, რომ ირლანდის თავისუფლებას მოეცნო, იმასაც მინდა მოეცნო, რომ დაეშუ-კიო ჩემს თანამემამულეებს, რომ ერთობაა ჰომოროსისა და ჰემ-ლის ალექსის ღეთის-მეტყველებმა. — ამ ორმოც-და-ათი წელიწადში გლადსტონის ცოლი თავის ქმარისთვის ჩუმი, წყნარი, უჩინარი, მაგრამ ძვირფასი თანამშრომელი იყო; ცოლმა შეითვისა ყოველი აზრი ქმარისა

თავისი შეიდა შეილი იმ-ს სიყვარული-სა და პატივისცემაში აღზარდა იმთავედ, როცა სხვა ყმაწვილინი ცოლ-ქმარნი ერთმანეთს არა ჰპირდებიან, გლადსტონის ცოლი იძულებული იყო დაუჩვენებლად აეტრანა მარტობა და დანთობა, როგორც სტაცვდა ქმარს დაუნდებელი თავ-მოყვარება საპოლიტიკო ფილანტროპისა და პატივით — ორატორისა პარლამენტში სამოქმედოდ და ღამ-ღამობით გაცხარებულის კამათობა მსგებლობისათვის, თუ ირლანდის განთავისუფლების საქმე, ან ბოლშევიზმის მდგომარეობა არ გაიტაცებთა, პომპროსისა და დატეს კითხვა არ აძლიდა ერთს წუთს. ცოლ-ქმარნი ძალის საილიობისასა ჰმანადნენ ხოლმე ერთმანეთს, მაგრამ მაშინაც, თუ ქმარს გონება ფიქრში იყო ვართული, ან საპოლიტიკო სიტყვის წარმოთქმა აწუხებდა, ევრის ლაპარაკობდნენ ერთმანეთში. დიდი ხანი არ არის მას აქეთ, რომ ერთი მაღლის საზოგადოების ქალი, კარგი ნაწილი და მგვაბარი გლადსტონებისა, ვაჭკირდა, როცა გლადსტონის მიუღული მეტად მზიარული ნაწი. ისე იცინოდა და მზიარულიობა თორმე გლადსტონის ცოლი, რომ იმის ცვივნობა ვასათოვარი ენაწილი ქალითა.

— მივირს, ავრე რამ ვაგამზიარულიათა, ჰქითნა მგვაბარმა ქალმა გლადსტონის მოხეტყეულს მიუღულს.

— ჩემო ძვირფასო, თქვენ არ იცით, რა სიხარული მიქვს დღეს... დღეს ენახავ ჩემს ქმარსა და მთელს სალა-მოს ერთად ვილაპარაკებთ. დღეს ჩვენ ორთავენი სადილად ეიჭვებით აბერლინის ქალთან. გლადსტონის ცოლს უნარება, რომ აბერლინის ქალი სადილად ერთად დაგესამე მე და ჩემს ქმარსაო.

ხშირად უნახავს გლადსტონს თავის სტოლზე, რომ ვიღასაც უცნობის ხელით ამოუწვიდა წიგნივინად იმისთვის საჭირო აღვიგებია და სხვა და სხვა ცნობანი; თუმცა კი, საკვირველი ესა ყოფილა, რომ არავისთვის არა უთქვამს არა, ან ეს მომიხბადეთ, ან გვაო; ხშირად ვაგუგა ვაჭუბობდამ, რომ იმის ცოლი თავსმჯდომად თავს ქმარის აზრი წარმოუფლავდა და ვაჭუბუკებდა; რათა იმის ქმარს უფრო გააღვილებოდა მერე საქმე-ამავდროს იმისი კეთილი ანგოლოში ისე ახებრებდა თუმცა, რომ სრულიად არა აწუხებდა თუმცა ოჯახის საქმეებით; ათის გვარის საოჯახო ზოფრე-ვად პარის და სრულიად არა დაკლებულია ამის გენიოსობას, რომელიც ჯერ კიდევ თავს იჩენს ლიტერატურასა და პოლიტიკაში, ფილოსოფიისა და ისტორიაში, ერთხელ რადაზედაც ასე უსასუნა გლადსტონმა ერთს მწერა, რალს:

სამუარანდელი. ამ დღეებში სენის დეპარტამენტის საჩუქრებელი კომიტეტს ერთ-ხელად შეუწარავებია, რომ არჩევანზე ვლოკე გამოგდეს კანდალად. ნამთავარ — მინისტრალსაც

